

Untitled

OPHAVSMAND/NØGLEPERSON

Vilhelm Bjerke-Petersen

FAKTA

Dokumenttype:
Note

Sprog:
Dansk

Generel kommentar:
Der er tale om en dansksproget trykt artikel om Halmstadgruppen og en kuvert adresseret til Egon Östlund.

Afsendersted:
Birkerød

Afsenderinfo (lakstempel, adresse m.m.):
Kuerten poststempelt: Birkerød

Arkivplacering:
Egon Östlunds arkiv.
Universitetsbiblioteket, Lunds universitet.

DOKUMENTINDHOLD

Dansksproget trykt artikel om Halmstadgruppen og en kuvert.

TRANSSKRIFTION

Den ledsagende kuvert recto:

[Med Vilhelm Bjerke-Petersens håndskrift:] Hr. Maskiningeniör
Egon Östlund.

Halmstad [understreget]

Sverige.

Tryksag. [understreget]

**KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE**

NY CARLSBERGFONDET

Mr. Maskiningeniør
Egon Östlund.

Halustad

Tryksag.

Surtige.

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

Ennis Thomsen: "Sjæmæ".

Begyndelsen, i alle sine Udtryksformer, fra keramikken, Kalkstensgenet, som abstrakte Konstruktører til psykologiske Surrealismen, vistnok Neoplatonisme o. s. v. Om man vil finde dens intellektuelle Struktur i sin Helhed i Sveriges litrære Kunst, men man skal til August Strindberg og Erik Lagerkvist. I Strigt med sandens Genet kan Halmstadgruppens Medlemmer være tillade sig en Del Selvsagt. Men den spekulative Psykologi hos Strindberg og Lagerkvist. Den blev kun Skandinavien erstatet med Begrebsklarhed og Formlogik — og bliver af Lagerkvist taget som i Grunden kun andelig Slapshed. På Lagerkvist er det nok ikke — skønt det måske ikke er saa svært som at forne det. Men Fortættet af Ostlund er dog næsten fuldstændig nøjagtig i sin opførelse af det moderne, geniale Eksempel på en Kunst, August Strindberg — som Steffen Mørner, der er Medlem af Halmstadgruppen, har sagt — i sin "Det Døds" sket et tryk realistisk Kunstværk, et Mesterværk som disse, hvad Surrealismen har været — i Overensstemmelse med sine klare og mest boglige Teorier ... i 1922 blev det skrevet en stor bog

landske Kunst- og Industris Udstilling i Halmstad. Her gennemførte Halmstadgruppen sig meget fint og hidtil stærkt til at give Udstillingen en betydning langt ud over det sædvanlige. Udallige Arter var der den hellige Kunstmand, August Ostlund — den mand, der udmærkede den internationale surrealistiske Udstilling i København 1934. Et Medlem af Halmstadgruppen, Wald Lovén, havde til Udstillingen i Halmstad malet et Portræt af Ostlund. Det var interessant, fordi det på skænske Maade medførte den gamle Paastand om, at dette et smalt menneske er sin det, at selvret Born kan gøre det. Nej, let at sige moderne er det nok ikke — skønt det måske ikke er saa svært som at forne det. Men Fortættet af Ostlund er dog næsten fuldstændig nøjagtig i sin opførelse af det moderne, geniale Karakteristik — og hvad kan man sige forlængere mere med Halmstadgruppen, der sagtens — i sin "Det Døds" sket et tryk realistisk Kunstværk, et Mesterværk som disse, hvad Surrealismen har været — i Overensstemmelse med sine klare og mest boglige Teorier ... i 1922 blev det skrevet en stor bog

Ostlund maale forklare, hvad en i Ostlunds egentlige Forstand konstruktiv var betød, og han svarede — i Overensstemmelse med Sandheden — at en abstrakt Figur betød en abstrakt Figur ... Har man ikke i sin Episode et Eksempel paa det Konstruktive, hvis skænske Medfølelse er den totale, Videnskabs Forklaring af, hvad Kunst skal betyde og være — samtidig med, at den dertilgørende statuer, hvad Kunst ikke maa betyde og være? Tænk, om ikke Steffen paa en Gang blev selvlukkende konkret!

Jeg havde paa Udstillingen i Halmstad en Samtale med August Ostlund om den Kunst, hvorved Halmstadgruppen har vakt saa stor Opmærksomhed. Han forklarede meget for mig og overtalte mig en smule, men jeg fik allerede da det Indtryk af den ultra-modernistiske Kunst Kæmpe af Pind, som jeg nu synes er det mest markante i Surrealismen, i hvilken man dog sjældnere ikke for endelig skal have læst ved de mange satsværdige psykologiske

er — en smuk, abstrakt Figur? Men Kongen kunde ikke indvise, at den Figur, man netop betragtede, var et smuk ... "Ja, det synes nu jeg" svarede Ostlund. I hvert Tilfælde bemærkede "Ja, men saa er det jo godt — for Halmstad!"

Denne Læsting paa Problemet var lige saa abstrakt som den abstrakte Figur ... Har man ikke i sin Episode et Eksempel paa det Konstruktive, hvis skænske Medfølelse er den totale, Videnskabs Forklaring af, hvad Kunst skal betyde og være — samtidig med, at den dertilgørende statuer, hvad Kunst ikke maa betyde og være? Tænk, om ikke Steffen paa en Gang blev selvlukkende konkret!

Jeg havde paa Udstillingen i Halmstad en Samtale med August Ostlund om den Kunst, hvorved Halmstadgruppen har vakt saa stor Opmærksomhed. Han forklarede meget for mig og overtalte mig en smule, men jeg fik allerede da det Indtryk af den ultra-modernistiske Kunst Kæmpe af Pind, som jeg nu synes er det mest markante i Surrealismen, i hvilken man dog sjældnere ikke for endelig skal have læst ved de mange satsværdige psykologiske

ziske (psykologiske) Postulater. Ostlund fremhævede, at var Det en uligegyldig konstruktiv, og det er derfor ikke at undres over, at dette Træk gaar igen i Kunsten. Der er jo af det sigt i sine klogt i, at Optindernes, Masketernes, Billedets og Fyremaskinernes Tidsskæb var en Kæmpe-Engangling som i Fortættet modvarende den Virkelighed, der skal formes. Og heri kommer saa Opkomsten af sine de gamle Begreber — Følgst paa at finde en Mening med det hele, en Mening med Tilværelsen, det Sagen efter Opsigt, efter det, der bliver bagved — det underbevidste — efter det uomtænkte o. s. v.

Man kan kaldte dette "social Meta-Genik". Og der findes paa Udstillingen Billeder, hvor Kæmper, rationalt tilkommet, som en psykisk Struktur af abstraheret Form for et socialt Motiv — i Etn. Erik Olesen: "Alfonslandskabet" er et smukt, herunder Komposition af Arbejde og FRIED. Jeg husker ogsaa Ennis Thomsen kaldte "Sjæmæ", en Studie, hvortil Professor Eryon vidde mere af Kunstnerens Liv end selve Indholdet.

Gruppen's Præsentation som Billedet var altsaa skapnings-, problematiske,

abstrakt, realistisk o. s. v. — men alligevel ikke i Strid med Ostlunds Program-Deklaration, naar man spørger, om ikke et Vordfeld med en Kraftfuld er et smukt Skulptur, om det ikke er smukt med Klokkestreker, Fabrikker, Værktøjer, fine Glæder, store Hæve ... Men svarede ikke i denne Forklaring af skabende Fantasi, af konkret Virkelighed: Funktionalismen? Funktionalismen blev ikke mindst i Sverige et Stridens Emne. Men dens rationelle Princip blev selvendende Virkelighed. Paa samme Maade har dansk Halmstadgruppe formaaet at føre sit Standpunkt til Sejr. Den viser os — med sin udfordrende og dog kæmpende Fremgang, over i Købet af angivelige Motiver — at den Prærogative af baade Emne og Form, som er al moderne Kunsts indre Stræben, nu er praktisk taget gennemført, og at Kunsten Virkelighedsarbejde paa sig kan faa mere end Indhold.

Menneket kan ikke leve uden Fantasi — men det kan heller ikke Længden leve uden et konkret Grundlag for Fantasi.

Oscar Holberg.

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

MODERNISTER I SVENSK BILLEDKUNST

Af Oskar Hedberg

SVERIGE har jo temmelig længe været et mere eller mindre frit Land, hvad Kunsten angår. For Kunst og Digtning har der i hvert Fald i de sidste Aarhundrede været et landligt Liv, og Agnes von Krusenstjerne har kunnet udsætte sine Roman-Ansjøer af Skønlitteratur og digterisk Overblik — og større Frihed til at synke med vandløst Motiver, end hun med sine Bøger har taget sig, er der vist indtil videre ingen, som begærer ...

Juden for Billedkunsten har i Løbet de sidste 17 Aar i Tiden den skandinaviske Halmstadsgruppe og forskellige Kunstnere uden om denne gruppe et stærkt Ansigende Udseende til Højværet for Tidsalderens Evne til Tolerance ... og til Form og Formaal.

Det er ogsaa ganske godt, indtil det gik galt — i Stockholm, i April 1935, da tidligere Kunstnere-Klub

svyfra blev en „Grosshandlars“ Indsats en Udstilling af den hallet som „et lig, original og stærk Kunstner“ angik. Deres Hovedarbejde, Grosshandlars Indsats, blev den Opfattelse, at kun Medlemskab i en af de mange nationale Grupper i Sverige betyngede ham til Aktion med Kulturen, hvem han i et Brev påbegjaldt „omgængende af det“ fra Udstillingen for Skulpturen, som var „usammenhængende“ fordi de efter sine „Formning“ skildrede en Handling, den var „haardt nedvendig og naturlig, men som ikke skildrede værket i Ord eller Billeder af andre end syngligt erodiske Prægnede“ ... Hvis Skulpturen ikke blev fremstillet, vilde der ikke være nogen, der skrev Grosshandlars, der indlæggede sig. Fra til i Brev og til Aar gammel, et færdigt og vordigt Menne, paa ingen Maade nogen Aars, men en rigtig svensk Mand.

Deres Hovedarbejde, den skandinaviske Skulptur, og saa indtraf Sten, da den Politisk ringede Kunstneren og gav Gæde til, at fire Kunstnere skulde Dames og Kunstneren selv i Løbet af 10 Maanedes Indføds sig hos Kristendomsbet, flere blev der vist Tilfælde. Deres Hovedarbejde Skulpturen og gik til Kriminalpolitiet — og der blev ikke noget af Tilfældet. De fire Skulpturer søgte for højst Priser til Privatsale, hvor Hovedarbejde Indføds til at være Gæst paa „Grosshandlars“ her i København, hvor Statens Museum for Kunst ejer sine værker af dem.

Efter den bekløende Begivenhed i Stockholm at denne skulde man nuværende meget vanskeligt for den svenske Halmstadsgruppe at udøve sin eksperimentelle kunstneriske Virksomhed. Men officiel Fortællelse i Løbet med den, som den Maanedes Fæder til de 8 Børn satte i Gang i Stockholm i Samarbejde med Kriminalpolitiet, har Halmstadsgruppen dog ikke været udsat for. Maanedes gruppen selv, det kan være godt nok med den Kritik, den har faaet — og ikke faaet. Det er indstillet til blevet hæbet med Bevillinger fra officielle Institutioner, og med egne eller paa større, kollektive Udstillinger. Det var det, vakk betydelig Omsættelse

det, i Brev i sin „Johannes“, i Malmen, Göteborg, Stockholm, København, London o. s. v. Fire af Gruppens Medlemmer har udstillet i Paris, hvor de har faaet deres Udsættelse.

Walek Lorentzen. Portræt af Agnes von Krusenstjerne.

Gruppens Kunst-Præsentationer har naturligvis været meget omstændige, som al markant Kunst er det. Som skulptur Kunstens er Halmstadsgruppens Virksomhed tydelig svensk, i Ordets bedste Forstand, men den er stærkt påvirket af Strømninger i Skulpturens europæiske Kunst. Det var her taget i Betragtning, at den skandinaviske Kunst som

Meddel ikke er mere end et Par Maanedes Aar gammel og derfor hældt har maattet bestre det skabende Indhold til Fremtiden udfra, eftersom den ikke har haft Traditionens Kraft til Selvforytelse. Men alligevel staa Halmstadsgruppen som et menneskelig sammensat Indslag i den vestlandske Kunst i Det.

Det specifikt svenske i Gruppens Kunst er dens „Begrænsning af det grænset“, kan man sige. Selv i dens mest abstrakte Arbejder ligner et Brev, som vifter i og med sig selv. Det er kun Formens, der er ubestridelig den praktisk faste side, end Kunstneren selv — og måske kan ikke engang han fastholde dens Indhold med almene almindelige Normer. Det siger sig selv, at en sandsig Kunst kun kan vente Forskellige hos et mindre Publikum, end end Publikums-interessen er aldrig saa stor. Men man kan vel heller ikke gaa uden, at kun det, som skulpturen for de store Masse, er bekvemt. Og hvor dan vilde det mon se ud, om der ikke fandtes anden Virkelighed end den is gik fastelagt?

Halmstadsgruppens Kunst er udelukkende af Legemets Værd, og den har umageligt ogsaa givet et Bidrag til, at Psykologien i Skulpturen bliver et

Erasmus-Museum for den kulturelle Kunst-Interesse ... Det er jo nemlig saaledes, at hvad der findes i Skulpturens af indprægede ligner fastelig, saakaldt „Psykoanalytisk“ enten er eller menes at være Udtryk for Kunstnerens af mange forskellige Skikkelser. Derfor kan det ikke forudsætte nogen, at mange Menneskers semibole Sjæleliv maatte af Forholdingsproportioner, som har skilt af Indprægede ... For øvrigt har Halmstadsgruppen ikke genetisk etableret et skulpturelignende Forseg. Men der eksisterer bl. a. et Billeder af et af Gruppens Medlemmer, Erik Olson, som kan kaldes „Sæt“, dette Billeder vilde utvivlsomt kunne bringe Børnetiden og Kriminalpolitiet i Stockholm i Almindelighed, og selv for en velvillig Betrachter kan det være svært nok at indse, hvad det egentlig skal gøre godt for at identificere Kendtets Utryk med Nalens og Mønsters Genninger ...

Ogsaa i sin Klæbet og Kunstens er Halmstadsgruppen et udelukkende Udtryk for noget specielt svensk, nemlig den Skulpturelignende og historiske Interesse, der arbejder med Færd og Syntese som Verktøjsuds-Faktor. Halmstadsgruppens Kunst er — sagt med et Par Ord — klar og fast i sin paa den del af Klæbet. Dette har den været lige fra